

Stjórnmalasaga

SAG001M

Rannsóknir og kenningar

Guðni Th. Jóhannesson – gj@ru.is

Skyldulesefni

1. Auður Styrkársdóttir, „Stjórn málasaga: Vald var það heillin.“ Erindi í hádegisfundaröð Sagnfræðingafélags Íslands, 22. ág. 2000 [www.kistan.is].
2. Davíð Oddsson, „Hvað er stjórn málasaga?“ Erindi í hádegisfundaröð Sagnfræðingafélags Íslands, 31. okt. 2000 [www.kistan.is].
3. Evans, Richard, *In Defence of History*. Lundúnum 1997, bls. 161-190.
4. Gaddis, John Lewis, „History, Science, and the Study of International Relations.“ Í Ngaire Woods (ritstj.), *Explaining International Relations Since 1945*. Oxford 1996, bls. 32-48.
5. Guðmundur Hálfðanarson, „Biskupasögur hinar nýju. Um ævisögur fjögurra stjórn málamanna.“ *Saga XXXI* (1993), bls. 169-190.
6. Guðni Th. Jóhannesson, „Geta sagnfræðingar fjallað um fortíðina?“ *Ritið* 4:1 (2004), bls. 181-188.
7. Ólafur Ásgeirsson, *Iðnbylting hugarfarsins. Átök um atvinnuþróun á Íslandi 1900-1940*. Reykjavík 1988, bls. 7-10 og 145-147.

Yfirlit

- Hvað er stjórnmalasaga?
- Er kannski öll saga stjórnmalasaga?
- Hvað hefur sagnfræðingum þótt um stjórnmalasögu?
- Hvaða heimildir eru notaðar við ritun stjórnmalasögu?
- Hvorum lætur betur að skrifa stjórnmalasögu, stjórnmalamönnum eða sagnfræðingum?
- Hver eru tengsl stjórnmalasögu og stjórnmalafraeði?
- Er stjórnmalasaga bara sagnfræði sem kemur stjórnmalum lítið við?

Hvað er stjórnmálasaga?

- “Ég býst við að sagnfræðingar og aðrir skilgreini stjórnmálasögu sem einhvers konar frásögn af því sem gerist eða hefur gerst í stjórnmálum.”

Auður Styrkársdóttir, “Stjórnmálasaga”, www.kistan.is

Hvað er stjórn málasaga?

- “Einfaldasta svarið er að hún sé saga stjórn málaátakanna og stjórn málakerfisins. Hér á landi er það saga alþingis, alþingismanna, stjórnarráðsins, ríkisstjórna og sveitarstjórna, hæstaréttar, forsetaembættisins og forsetanna, verkalyðshreyfingarinnar og samtaka atvinnurekenda.”

Svavar Gestsson, “Sagan endalaus”, www.kistan.is

Hvað er stjórnmálasaga?

- “[Lawrence] Kaplan bætti svo við að kannski ættu sagnfræðingar þess vegna aðeins að láta aðra um að skrifa sögu nýliðinnar tíðar, til dæmis stjórnmálafræðinga og blaðamenn, „sem láta sig litlu varða heimildir og hlutlægni. Sagnfræðingar ættu að einbeita sér að þeirri fortíð þar sem skrifleg gögn eru fyrir hendi og tilfinningahiti hefur kulnað.” Þetta var bæði sagt í gamni og alvöru en aðrir hafa tekið í sama streng.”

*Guðni Th. Jóhannesson, „Geta sagnfræðingar fjallað um fortíðina?“
Ritið 4:1 (2004), bls. 181-188*

“Breska hefðin”

- Saga stórmenna, stjórna og styrjalda
- Frásögn frekar en greining
- Fyrir almenning frekar en akademíu
- “...this is a historiography that takes its own significance as given, [and] ... frankly disdains the attractions of “theory””.

Pedersen, “What is Political History Now?”, bls. 39.

- “Our history is, in large measure, a story of kings and queens...”

Daily Telegraph, 8. apríl 2002 (forystugrein)

“Breska hefðin”

- Guðni says:
 - *what does this mean!?*
- Guðni says:
 - *This chapter began as an encomium, and I fear it has turned into a jeremiad*
- Eliza says:
 - I do not know
- Eliza says:
 - I think you need to look those words up
- Eliza says:
 - someone trying to be pompous

Er öll saga stjórn málasaga?

- “Í raun verður saga fólks þar sem stjórn málum er haldið algerlega utan við til lengdar engin saga, a.m.k. ef við leggjum annan skilning í hugtakið stjórn mál en frásögn af afrekum karlkyns stjórn málaforingja eða lýsingu á “mikilvægum” atburðum í tímaröð. Svo vitnað sé til orðabókar Árna Böðvarssonar merkir orðið stjórn mál “hvers kyns málefni er varða rekstur og starfsemi þjóðfélagsins, einkum það sem ekki er þegar ákveðið með lögum og reglugerðum”, og rúmar sú skilgreining flest mannleg samskipti hvort sem er í einkalífi eða á hinu opinbera sviði. Ef við skiljum stjórn málahugtakið svo vítt, þá hljóta stjórn mál að verða eitt af höfuðviðfangsefnum sagnfræðinnar...”
Guðmundur Hálfðanarson, “Er pólitík menning?”, www.kistan.is

Er öll saga stjórnmalasaga?

- “Eðli málsins samkvæmt hlýtur stjórnmalasaga að verða eitt fjölbreyttasta svið sagnfræðinnar, einfaldlega vegna þess að stjórnmal ná til svo margra þátta mannlífsins.”

Guðmundur Hálfðanarson, “Er pólítík menning?”, www.kistan.is

Er öll saga stjórnmalasaga?

- Hin víða sýn Ólafs Ásgeirssonar í *lönbyltingu hugarfarsins*
- Kennslubækur:
 - “Víst var óhjákvæmilegt að fara langt út fyrir stjórnmalasögu í þrengstu merkingu.”
 - “Atvinnupólitík”, menningarsaga, félagssaga
Gunnar Karlsson, Að læra af sögu, bls. 77 (erindi um tilgang sögukennslu, flutt 1986)

EFNISYFIRLIT

656

STJÓRN MÁLASAGA 20. ALDAR	6	5.4. MINNKANDI RÍKISAFSKIPTI	48
1. HEIMASTJÓRNARTÍMABILID 1904–1918	6	5.5. FJÓRFLOKKURINN HELDUR VELLI	50
1.1. STJÓRN MÁLAFLOKKAR	7	TIL UPPRIFJUNAR	51
1.2. SÍMAMÁLID OG DEILUR UM VIRKJANIR	8	TIL NÁNARI ATHUGUNAR	51
1.3. DEILAN UM UPPKASTID	9		
1.4. FÁNAMÁLID	12		
1.5. ÍSLAND Í FYRRI HEIMSSTYRJÖLD	12	II. ÞÆTTIR ÚR	
1.6. NÝIR STRAUMAR Í STJÓRN MÁLUM	13	HAG- OG FÉLAGSSÖGU	52
1.7. ÍSLAND FULLVALDA RÍKI	14	1. MANNFJÖLDAÞRÓUN	
TIL UPPRIFJUNAR	15	OG BYGGÐARÖSKUN	52
TIL NÁNARI ATHUGUNAR	15	1.1. VÉLVÆÐING Í SJÁVARÚTVEGI	54
		1.2. TOGARAÚTGERÐIN	55
2. ÁRIN MILLI STRÍÐA	16	1.3. KVÓTAKERFIÐ	57
2.1. JÓNAS JÓNSSON FRÁ HRIFLU OG		1.4. SILFUR HAFSINS	58
STJÓRN FRÁMÞÓKNARFLOKKSINS 1927–32	17	TIL UPPRIFJUNAR	60
2.2. KREPPAN	19	TIL NÁNARI ATHUGUNAR	60
2.3. ÞINGRÓFIÐ 1931	20		
2.4. VERKÞÖLL OG STÉTTABARÁTTA	21	2. FÉLAGSHREYFINGAR OG MENNTAMÁL	61
2.5. STJÓRN HINNA VINNANDI STÉTTA	22	2.1. BINDINDISHREYFING OG ÁFENGISBANN	62
TIL UPPRIFJUNAR	24	2.2. FRAM ÞJÁÐIR MENN ...	64
TIL NÁNARI ATHUGUNAR	25	2.3. UNGMENNAFÉLÖGIN	68
		2.4. JAFNRÉTTISBARÁTTA KVENNA	70
3. STRÍÐIÐ OG HERNÁMSÁRIN	26	2.5. Í SKÓLANUM, Í SKÓLANUM ...	73
3.1. HERNÁMIÐ	27	TIL UPPRIFJUNAR	78
3.2. SÁMSKIPTIN VÍÐ HERNÁMSLIÐIÐ	28	TIL NÁNARI ATHUGUNAR	79
3.3. LÝBVELDI STOFNAÐ OG STYRJÖLDINNI LÝKUR	29		
3.4. NÝSKÖPUNARSTJÓRNIN	31	III. DÆGURMENNING OG	
TIL UPPRIFJUNAR	32	DAGLEGT LÍF	80
TIL NÁNARI ATHUGUNAR	32	1. FRÁ KVÖLDVÖKUM TIL KVÍKMYNDA	80
		1.1. SKEMMTANIR Í DREIFBÝLI	81
4. ÍSLAND Í KÖLDU STRÍÐI	33	1.2. SKEMMTANIR Í ÞÉTTBÝLI	82
4.1. ÍSLAND GENGUR Í ATLANTSHAFS BANDALAGIÐ	34	1.3. ÞÓÐAGAR	83
4.2. ÚTFÆRSLA LANDHELGINNAR	36	1.4. ÚTVARP REYKJAVÍK, ÚTVARP REYKJAVÍK ...	85
4.3. ÚPPBYGGING VELFERÐARKERFISINS	41	1.5. SJÓNVARPIÐ KEMUR TIL SÓGUNNAR	86
4.4. BARÁTTAN VÍÐ VERÐBÓLGUNA	42	1.6. ROCK AROUND THE CLOCK	87
TIL UPPRIFJUNAR	43	TIL NÁNARI ATHUGUNAR	89
TIL NÁNARI ATHUGUNAR	43		
		TÍMAÁS	90
5. FRÁ VÍÐREISNARSTJÓRN TIL ALDARLOKA	44	ÍTAREFNI	92
5.1. VIRKJANIR, STÓRIÐJA OG ERLENT SAMSTARF	45	MYNDALISTI	93
5.2. NÝIR STRAUMAR Í STJÓRN MÁLUM	46		
5.3. VERÐBÓLGUDRAUGURINN KVEÐINN NIÐUR	47		

Hvað er ekki stjórnmálasaga?

- “No longer interested in writing grand narratives ..., U.S. historians had become more specialized in the wake of the political upheavals of the 1960s, telling stories about ordinary people – blacks, women, and gays – instead of engaging in top-down political or intellectual history. ... Historians ... have failed to command the attention of the general reading public.”

Steinberg, Ted, “Down to Earth: Nature, Agency, and Power in History”, AHR 107/3 (2002), bls. 798.

Saga stjórnmálasögu

- “For a long time political history dominated the concerns of those who called themselves historians.”

Evans, In Defence of History, bls. 161.

- “Allt fram á 19. öld tók [sagnfræðingurinn] víðast að erfðum einhæfar frásagnir af athöfnum stórmenna ... og styrjaldarsögur.”

Björn Þorsteinsson, “Sagnfræðin og þróun hennar” [1961], Íslenskir sagnfræðingar II, bls. 34.

Hvað hefur sagnfræðingum þótt um stjórnmalasögu?

- “Þegar ég hóf sagnfræðináám við Háskóla Íslands um miðjan 8. áratuginn þótti engin grein sagnfræðinnar jafn óspennandi og stjórnmalasaga og ekkert viðfangsefni sögunnar jafn nauða ómerkilegt og stjórnmal.”

Guðmundur Hálfðanarson, “Er pólitík menning?”, www.kistan.is

- “Political history is now only written by a minority.”

Evans, In Defence of History, bls. 163.

Stjórn málasaga undir högg að sækja...

- “Political history, it appears, is ... in a state of crisis, its practitioners circling the wagons against the assault of those former neo-Marxists and now postmodernists who are making the academy today such a disquieting place in which to live.”

Pedersen, “What is Political History Now?”, bls. 36.

Hvað hefur sagnfræðingum þótt um stjórnmalasögu?

- Hagsögufraedingar: okkar fraedi hin einu sonnu "visindi"
- Felagssögufraedingar: stjórnmalasaga er leiðinleg og þurr
- Póstmóðernískir sagnfræðingar: "all the world's a text"

Evans, In Defence of History, bls. 182.

Framtíðin björt...?

- “Aukinn áhugi á stjórnmalasögu”
- En þarf að “epla tengslin milli stjórnmalas-, félags- og menningarsögu...”

Valur Ingimundarson, “Kalda stríðið”, Íslenskir sagnfræðingar II, bls. 403-404.

Hvaða heimildir eru notaðar við ritun stjórnmálasögu?

- Frumheimildir
- Fjölmiðlar
- Fyrri rannsóknir
- Endurminningar
- Viðtöl

Frumheimildir: Skjalasöfn

- Þjóðskjalasafn Íslands, www.skjalasafn.is
- Önnur söfn – einkaskjalasöfn
 - www.bjarnibenediktsson.is
- National Archives, London,
<http://www.nationalarchives.gov.uk/catalogue/search.asp>
- National Archives, Maryland,
<http://www.archives.gov/index.html>
 - Forsetasöfn
- Skandinavía
- Rússland og Austur-Evrópa

Frumheimildir: Skjalasöfn

- “Það kennir margra grasa í þeim skýrslum sem fulltrúar stórvelda hafa verið að senda ríkisstjórnnum sínum frá Íslandi í kalda stríðinu. ... Það er því harla mikilvægt að úr þessum skýrslum sé lesið með miklum fyrirvara og án þess menn sé ævinlega tilbúnir að gleypa það hrátt. Sendimenn erlendra ríkja ... hafa misskilið margt, þeir hafa einnig oft verið afvegaleiddir og á þá leikið í pólitískum hita á hættulegum tímum.” *“Reykjavíkurbref”, Morgunblaðið, 7. des. 1997,*
http://www.mbl.is/mm/gagnasafn/grein.html?grein_id=370902

Frumheimildir: Skjalasöfn

- “[Harvey] Klehr líkir aðstæðum sagnfræðinga áður en sovéskar heimildir urðu aðgengilegar við hellisbúana í hinni frægu hellislíkingu Platóns. Opnun skjalasafnanna líkir hann við það að allir hafi nú verið leiddir út í ljósið og hann skrifar: „Nú þurfum við ekki lengur rífast um hvað skuggamyndirnar á hellisveggnum þýði; þessi skjöl gera okkur mögulegt að sjá hlutina eins og þeir voru í raun og veru” (*The Secret World of American Communism* bls. 324).”

Jón Ólafsson, “Andkommúnismi, póstkommúnismi”, www.kistan.is

Frumheimildir: Skjalasöfn

- “... allur þessi fróðleikur hefur gert mönnum það ljóst að sögu Sovétríkjanna rétt eins og sögu annarra ríkja sem lutu stjórn kommúnista er ekki hægt að skýra með neinum einföldum módelum, síst af öllu módeli sem gerir ráð fyrir að helstu drætti stjórnarfarsins megi skýra með tilvísun til hugmyndafræði Leníns. Nýju heimildirnar hafa gert sagnfræðingum sem um Sovétríkin fjalla ljóst hve hverful heimsmynd þeirra var. Þau hafa ekki leitt þau fram í skæra dagsbirtu sannleikans. Þvert á móti, þau hafa gert veröldina flóknari, búið til ný verkefni og ný vandamál.”

Jón Ólafsson, “Andkommúnismi, póstkommúnismi”, www.kistan.is

33. The keystone of U.S. interests in Iceland in the foreseeable future is awareness on the part of the government and people of Iceland of the communist threat and their willingness to: (1) continue the Defense Agreement under which NATO troops man the Keflavik Air Base, and (2) undertake appropriate measures to ensure Iceland's internal security. To this end the actions contained in the following paragraphs are recommended.

34. The U.S. should continue and expand its programs, designed to:

- a. Reveal to the Icelanders the history of communism and its basic incompatibility with Iceland's culture.

Responsible Agency: USIA
.....

- b. Make clear the potential communist threat, from within and without, to Iceland's continued independence and devotion to western traditions.

Responsible Agency: USIA
.....

- c. Demonstrate the non-imperialistic nature of U.S. political actions and the friendship and sympathy of the people of the U.S. towards Iceland.

Responsible Agencies: USIA, State
.....

- d. Renew the Icelanders' interest and faith in NATO by demonstrating its defensive nature and success in maintaining peace, by arousing the Icelanders' fear of Soviet aggression, and by stressing the non-military aspects of NATO.

Responsible Agencies: USIA, State, Defense
.....

- e. Discredit Soviet-manufactured products.

Responsible Agencies: USIA, State
.....

- f. Establish and strengthen Icelandic organizations to resist the encroachment of Soviet economic, political and cultural pressures.

Responsible Agencies: State, USIA, ICA
.....

35. While resisting efforts of Iceland to tie improvement of their security forces to a phase-out of U.S. forces in Iceland, the U.S. should:

- a.
.....

.....
.....

- b. To the extent practicable, urge and support the expansion of the Icelandic police force, including police guards at U.S. installations, to the legal limit (320 men).

Responsible Agencies: State, Defense
Cost: \$100-\$200,000 by Defense as indicated in par. 35f.
Timing: Immediate

- c.
.....

.....
.....

- d. Arrange for training suitable personnel of Iceland Fisheries Patrol and the Life Saving Society in appropriate U.S. Coast Guard schools and installations, utilizing this opportunity to indoctrinate them as to the communist threat to Iceland and ways in which they can assist in minimizing that threat.

Responsible Agency: U.S. Coast Guard (Subject to approval of Treasury Department)
Cost: Four trainees \$20,000, not presently programmed
Timing: Immediate

- e. Arrange for training suitable personnel of the Iceland Civil Aviation Administration by the U.S. Civil Aviation Authority and in CAA approved schools, utilizing this opportunity to indoctrinate them as to the communist threat in Iceland and ways in which they can assist in minimizing that threat.

Responsible Agencies: State, ICA
Cost: 13 trainees \$30,000
Timing: Now in progress

Letters reveal Kaiser's taste in violent sex

135

From Roger Boyes
in Berlin

THE discovery of a sado-masochistic affair between the Kaiser and one of his mistresses has shed new light on the tense political relationship between the last German monarch and his Iron Chancellor, Otto von Bismarck, before the First World War.

Emilie Klopp, a high-class prostitute, began an affair with the future Kaiser Wilhelm II in 1885 while he was on military manoeuvres in Alsace. When Wilhelm ascended the German throne in 1888, Klopp — using the pseudonym E. Love — attempted to blackmail the monarch.

Six letters written by the passionate Wilhelm II were bought on his behalf for the equivalent of £300,000 in today's money by the son of Chancellor Otto von Bismarck. The Kaiser's most intimate sexual secrets thus became known to the Bismarck family.

This gave a peculiarly dark edge to the power struggle between the Kaiser and his veteran Chancellor. Eventually Bismarck was pushed aside and the country moved relentlessly towards war.

Correspondence about this blackmail attempt has been unearthed in a sale on the Bismarck family estate in Friedrichsruh in northern Germany. Until recently it was held back from researchers but the Bismarck correspondence has now been published by Dr Volker Ullrich in *Die Zeit*. The six love letters have yet to be found, but gritty facts contained in the correspondence about them show how deeply compromised the Kaiser was.

"Love indicates that the letters reveal signs of strange tendencies complicating normal coitus, for example, the binding of hands with rope," says a note from Bismarck's 36-year-

old son, Count Wilhelm von Bismarck. He had himself been a lover of Emilie Klopp and she therefore saw him as an intermediary.

The initial response to the blackmail offer was to shrug it off. The Kaiser had left a trail of lovers scattered across Europe, although as far as ordinary Germans were concerned he was the very model of a royal husband.

His earlier lovers included the Viennese lady Ella Somnassich and her friend Anna Homolatsch, who in 1887 gave birth to a daughter, claiming it to be the Kaiser's child. Homolatsch had been bought off on the Kaiser's instructions.

But the affair with E. Love would be certain to shock a nation. "The business with Love is really fatal," writes Wilhelm von Bismarck's brother Herbert, who served as a state secretary in the Foreign Ministry. The intimate details of the imperial letters left no doubt about the Kaiser's taste for violent sex. Even by the liberal standards of court life — some of the Kaiser's advisers were transvestites and homosexuals — the letters were explosive.

Born with a withered arm, the Kaiser continually tried to demonstrate his manliness. One of his hobbies was chopping down whole plantations of trees with a special axe.

Herbert von Bismarck reported to the Kaiser, who pretended to remember only vaguely a fleeting adventure with E. Love. The Bismarcks however had seen not only the letters but also the evidence of a longstanding affair. "The Bismarcks felt themselves confirmed in their judgement about the personality weakness of their ruler," Dr Ullrich said. "Kaiser Wilhelm II meanwhile now had to live with the certain knowledge that his greatest rivals in the power game knew a great deal about his sex life."

Times 24.5.2001

Procurement
Sud Dist.
Mr.
To Shared
000074
Ann
Zand
1.200.XL
99.
ST
9930
19
EX 007
11
Vogelwe
007
Rog
Held 200.
0.8001
10
"Baldwin"

Frumheimildir: Dagbækur

- “Ég skrifaði um hríð slitróttar dagbókarfærslur. Fyrir stuttu átti ég spjall við góðan kunningja og talið barst að nokkuð löngu liðnum atburðum. Þóttist ég muna allvel rás viðburða ... Síðar þennan sama dag kannaði ég hvað dagbókin kynni að segja um þetta. Sem betur fer hafði ég farið bærilega með, þótt nokkrar staðreyndavillur kæmu í ljós. En sérstaklega tók ég eftir því að ég hafði gert minn hlut bæði veglegri og göfugri í samtalinu en efni stóðu til samkvæmt dagbókarfærslunni, og hef ég þó sjálfsagt ekki hallað á mig í henni. Þetta hafði ég auðvitað gert óviljandi og hef gert leiðréttingu við kunningja minn. Ég lét þó vera að nefna við hann að samkvæmt dagbókinni hefði honum einnig tekist væntanlega óafvitandi að auka sinn hlut verulega jafnt og þétt í tímans straumi.”

Davíð Oddsson, “Hvað er stjórnmálasaga?”, www.kistan.is

Frumheimildir: Dagbækur

www.matthias.is

- “Ég skrifa það sem ég veit sannast enda lýgur enginn að dagbókinni sinni. ... Það sem eitt sinn var trúnaðarsamtal er það ekki löngu seinna, þá yrði aldrei til nein saga.”

Visir.is, 19. ág. 2008,
<http://www.visir.is/article/20080819/FRETTIR01/418494535>

Frumheimildir: Fundargerðarbækur

- “Stundum verð ég var við að ungir sagnfræðingar vilja lesa fundargerðarbækur sér til halds og trausts. Þær geta sannarlega verið gagnlegar upp á tímaröð, en um umræður innan flokka eru þær yfirleitt algerlega gagnslausar. Fundargerðarbækur þingflokks Alþýðubandalagsins eru til dæmis gagnlausar um annað en beinar bókanir, ákvarðanir og efni sem er tekið fyrir. Þegar lýst er umræðum eru þær yfirleitt vitleysa. Þær eru ekki einu sinni brúkleg heimild um viðhorf ritarans - hvað þá heldur annarra þingmanna. Reyndar er oft ítarlegast sagt frá ræðum ritarans.”

Svavar Gestsson, “Sagan endalausar”, www.kistan.is

Fjölmiðlar

- “Forráðamenn fjölmiðlanna halda því gjarnan fram að þeir séu ópólitískir. Það er ekki rétt; prentmiðlarnir eru yfirleitt að einhverju leyti flokkspólitískir. Það er ekki nóg að vísa til þess að flokkspólitísku fjölmiðlarnir hafi verið mikið lakari í gamla daga. Það er bæði rétt og rangt; en nútímafjölmiðlamenn mega ekki gleyma ábyrgð sinni í sjálfsánægju yfir því að hafa breyst frá því sem var fyrir löngu. Það höfum við nefnilega öll gert.”

Svavar Gestsson, “Sagan endalausa”, www.kistan.is

Endurminningar

- “Er það til bóta fyrir Ísland og Íslendinga að þeir sem hafa verið í stjórnámálum kallist á í ævisögum sem þeir skrifa þegar þeir eru orðnir gamlir menn? Kallast á í bókum gamalla kalla. Ég er ekki viss um að það sé rétta aðferðin; en kannski erum við neyddir til.”

Svavar Gestsson, “Sagan endalausá”, www.kistan.is

Endurminningar

- “Hver er þá tilgangur ritunar helgisagna um stjórnámálamenn? Þar sem helsta markmið þeirra virðist vera að móta og styrkja mýtur um einstaklinga er ljóst að þær bæta litlu við um skilning lesenda á sögulegum breytingum eða á hlutverki einstaklinganna í þróun þjóðfélagsins. Það er helst ef höfundar slíkra bóka hafa aðgang að nýjum heimildum, t.d. óbirtum persónulegum vitnisburði söguhetjanna, sem þær geta stuðlað að endurmati á fortíðinni.”

Guðmundur Hálfðanarson, “Biskupasögur hinar nýju”, bls. 176.

Fyrri rannsóknir

- www.gegnir.is
- www.sogusludir.hi.is
 - <http://www.sogusludir.hi.is/id/1004049>

Viðtöl

- <http://www.munnlegsaga.is/>
- “Þegar stjórnámálamenn horfa um öxl hættir þeim til að segja söguna eins og þeir vilja að hún hafi verið en ekki eins og hún var. Asklok verður himinn.”
Matthías Johannessen, Ólafur Thors II, bls. 374.
- “Oral sources tell us not just what people did, but what they wanted to do, what they believed they were doing and what they now think they did.”
(Sandro Portelli).
Stille, Alexander, “Prospecting for Truth Amid the Distortions of Oral History”, NYT, 10. mars 2001.

Viõtöl

- “I should like to register a protest against the practice, now alas becoming common, of references to “private information”. ... If a source cannot be stated and therefore checked it must be suspect.”

Sisman, Adam, “Eleven into 10 will go” (book review), Observer, 10. okt. 2000

Stjórnámálamenn eða sagnfræðingar?

- “Sagan er mikilvæg, svo mikilvæg að sagnfræðingarnir, þótt góðir séu, mega ekki vera einir um hituna.”

Davíð Oddsson, “Hvað er stjórnálasaga?”, www.kistan.is

- “Lúðvík Jósepsson sem formaður Alþýðubandalagsins gat ekki notið trausts mikils meirihluta þjóðarinnar til þess að mynda ríkisstjórn á Íslandi á þeim tíma, sem hann fékk umboð til þess. ... Það getur verið erfitt fyrir unga sagnfræðinga nútímans að setja sig inn í andrúm kalda stríðsins. Það verða þeir þó að gera til þess að geta lagt hlutlægt mat á mál eins og þetta.”

Morgunblaðið, 13. júní 2004 (forystugrein)

Hvað þykist þú vita!

- “Setjum svo að forystumaður í stjórnámálum hafi að meðaltali 10-30% allra upplýsinga við hendina, þegar hann verður í skyndingu að taka mikilvægar ákvarðanir en sagnfræðingurinn 60-80% upplýsinganna þegar hann gerir upp niðurstöðuna löngu síðar. Þessar tölur eru engin nákvæmni vísindi heldur settar fram til skýringar. Mín kenning er sú að sá hluti 10-30% upplýsinganna sem mest áhrif höfðu á stjórnámálamanninn komi ekki endilega fram í þeim 60-80% hluta upplýsinganna sem sagnfræðingurinn hefur síðar meir...”

Davíð Oddsson, “Hvað er stjórnálasaga?” www.kistan.is

Hvað þykist þú vita!

- „Jafn lærður og hann er ætti hann að beina sínum kalda hug að einhverju öðru. Hann var að minnsta kosti ekki með þessar myrku nætur, sá ekki járnbrautarlestir sem hvergi komust eða stritið sem þurfti til að bæta skaðann. Svo maður tali nú ekki um sorgina vegna þeirra félaga sem féllu.”

Félagi í dönsku andspyrnuhreyfingunni um rannsóknir Aage Trommers á skemmdarverkum á stríðsárunum. Sjá: John T. Lauridsen, Samarbejde og modstand. Danmark under den tyske besættelse 1940-45, bls. 23

Hvað þykist þú muna!

- “Við þurfum að varast þá sagnfræði,” sagði hinn franskí Fernard Braudel eitt sinn, “sem er enn þrungin tilfinningum þeirra sem upplifðu atburðina. ... Hún ber með sér reiði þeirra, drauma og glámskyggni.””

Guðni Th. Jóhannesson, „Geta sagnfræðingar fjallað um fortíðina?“
Ritið 4:1 (2004), bls. 181-188

Tengsl stjórn málasögu og stjórn málafræði

- **“Sagnfræðileg afstaða til stjórn mála:**
rannsóknir sem á systematískan hátt lýsa og greina atburði úr fortíð og útskýra nútímaviðburði með tilvísun til fortíðar
- **Stjórn málafræðileg afstaða til sögunnar:**
notar almenn hugtök til að skoða samskiptaferli, sem talin eru endurtaka sig í tíma og rúmi, milli t.d. einstaklinga, stofnana, hópa og ríkja.”
Auður Styrkárstöttir, “Stjórn málasaga”, www.kistan.is

Tengsl stjórnmálasögu og stjórnmálafræði

<i>Gaddis, "History, Science", bls. 40.</i>	History	Social science
Actors	Often irrational, wilful, ill-informed	Assumed to be rational and predictable
Events	Multiple causes, role of contingency important	Strict causation
Patters	Some singular, some generalizable	Generalizable
Objectives of study	Explanation always; forecasting where possible	Explanation and forecasting

Bara sagnfræði sem kemur stjórnmálum lítið við?

- *Umræða:* Í ágúst síðastliðnum sagði Geir H. Haarde forsætisráðherra um nýja grein Vals Ingimundarsonar sagnfræðings (sem fjallar um samskipti Íslands og Bandaríkjanna í varnarmálum seinni ár) að hún væri „áhugaverð sagnfræðiritgerð sem kemur pólitíkinni í dag afskaplega lítið við“. Er stjórnmalasögu og vægi hennar í samtímanum rétt lýst með þessum hætti?

Bara sagnfræði sem kemur stjórnmálum lítið við?

- “Geir segir að líta beri til þess að þarna sé sagnfræðileg ritgerð á ferðinni. “Ég sé ekki að það skipti máli hvort greint var frá afstöðu Íslands 17. eða 18. mars 2003. Forsætisráðherra og utanríkisráðherra á þeim tíma höfðu bæði ríkisstjórnina og sína þingflokka á bak við sig í málinu. Ella hefði ríkisstjórnin farið frá,” segir Geir og telur jafnframt ekki að bein tengsl hafi verið á milli þessa máls og viðræðna við Bandaríkin um varnarmálin. Það sé ályktun sem sagnfræðingurinn dregur. Geir tekur heldur ekki undir þá niðurstöðu Vals að íslensk utanríkisstefna hafi beðið hnekki í málinu.”

Mbl.is, 14. ág. 2008,

http://www.mbl.is/mm/frettir/innlent/2008/08/14/upplýsingar_um_bretana_eru_nyjar/

Bara sagnfræði sem kemur stjórnmálum lítið við?

- “Hluttur íslenskra sagnfræðinga í almennum umræðum er lítill. Þeir láta ekki nægilega mikið að sér kveða við að upplýsa mál sem eru á döfinni hverju sinni. ... Framlag sagnfræðinga hér í tímaritum eða á ráðstefnum er oft of fjarlæggt til að vekja áhuga.”

Björn Bjarnason, “Gildi sagnfræðinnar”, bls. 56.

Hver er staða stjórnmalasögu á Íslandi í dag?

- A) Í sambandi við aðrar greinar sagnfræðinnar (t.d. félagssögu, hagsögu, einsögu)
- B) Í sambandi við samfélagslega umræðu almennt (bara sagnfræði sem kemur stjórnmalum lítið við?)
- C) 1-2 setninga svar við spurningunni “Hvað er stjórnmalasaga?”